

Meer en beter ruwvoer

Tips voor een betere grasoogst

Na de maïs in het februari-nummer van Grondig is het nu tijd voor de tips en adviezen om veehouders te helpen de grasoogst te verbeteren. Natuurlijk is de rol van de loonwerker hierin kleiner, maar toch zijn er ruim mogelijkheden om ook hier extra opbrengst te creëren. Voor de veehouder, maar ook als loonwerker in het eigen bedrijf.

Geel is een mooie signaalkleur en zeker in grasland kleurt het fleurig. Mensen die door het buitengebied rijden, vinden de paardenbloemen prachtig, maar daarmee moet het ook ophouden. Voor loonwerkers kan het een signaal zijn om weer eens bij de desbetreffende veehouder achterom te rijden of wellicht via een mailtje de diensten aan te bieden. Een bespuiting in het voorjaar was hier namelijk op zijn plaats geweest, want paardenbloemen zijn mooi, de voederwaarde is dat niet.

Onkruidbestrijding in grasland is één van de factoren die nogal eens over het hoofd wordt gezien als het gaat om goed graslandbeheer. Paardenbloemen zie je dan nog wel, maar veel andere onkruiden zijn een stuk minder opvallend. Onderzoek van Dow AgroSciences heeft laten zien dat onkruiden de graslandproductie met tien tot vijftien procent kunnen drukken. Niet alleen in kilogrammen opbrengst, maar ook in voederwaarde.

Naast de onkruidbestrijding is ook het herinzaaien of doorzaaien een belangrijk thema. De laatste jaren is het vernieuwen van grasland op een relatief laag pitje komen te staan. Veehouders hadden vaak gras voldoende en lieten dit achterwege omdat er geld werd geïnvesteerd in andere zaken, zoals grotere stallen. Nu die stallen vol komen, stijgt ook de vraag naar ruwvoer. Mede door het koude en natte voorjaar en daarna de droge zomer werd in 2013 snel duidelijk dat bij de huidige productie van het gras- en maïsland de grenzen snel zijn bereikt.

Nu de voorspelling is dat de melkproductie twintig procent omhoog zal gaan, betekent dit ook dat er een vergelijkbare hoeveelheid voer extra nodig zal zijn. Dat hoeft niet alleen in extra productie te worden gevonden. Uit allerlei onderzoek blijkt ook dat er in het hele proces tussen maaien en voeren nog grote verliezen ontstaan. Zo kunnen de inkuilverliezen oplopen tot tien procent. Wie dat weet te halveren, heeft al

Top-tien adviezen en tips voor de grasoogst

1. Graslandvernieuwing is een must

Ga percelen beoordelen met de veehouders. Geef aan wat ze kunnen verdienen met vernieuwing. Een optie kan zijn bijzaaien of doorzaaien van het grasland. Dat geeft in elk geval jaarlijkse toevoer van moderne genetica.

2. Ga het veld in

Beoordeel samen grasland op botanische samenstelling en volg het verloop. Heeft u die kennis niet, investeer daar dan in.

3. Kies een mengsel of ras dat past

Neem bewust de keuzemogelijkheden door met de veehouder, bijvoorbeeld voor blijvend grasland of juist voor tijdelijk, voor weiden, maaien of gemengd gebruik. Een passend mengsel scheelt zo maar tien tot vijftien procent opbrengst per jaar.

4. Banden, banden, banden...

Voorkom bij het bemesten mesten, oogsten en inzaaien structuurbederf, door het gebruik van brede banden en een lage bandenspanning en het werken onder voldoende droge omstandigheden. Nieuw ingezaaide percelen zijn het meest gevoelig voor structuurbederf, omdat deze nog los zijn. Sla nieuw ingezaaide percelen bijvoorbeeld het eerste jaar over met zware machines. Draai zo min mogelijk op percelen en maak rechte banen.

5. Verdeel de mest nauwkeurig

Voor een optimale productie op het hele perceel is het noodzakelijk dat de mest zowel in de lengte als in de breedte constant wordt verdeeld. Voeg bij dikke mest of in de zomer als het kan extra water bij. Breng waar mogelijk altijd mest in de grond; dit voorkomt extra

ammoniakemissie en verhoogt de benutting van stikstof. Gebruik bij voorkeur GPS.

6. Aanvoersnelheid bij het inkuilen afstemmen

Zorg bij het inkuilen voor voldoende aanrijcapaciteit. Vuistregel is minimaal een kwart van de verse aanvoer per uur in kilogrammen aanrijgewicht op de kuil. Dus bij vijftig ton product per uur altijd minimaal 12,5 ton op de kuil.

7. Voederwinning planmatig oppakken

Beperk bedrijven in de oppervlakte die tegelijk wordt ingekuild. Echt maximaal is zes uur werk op een kuil. Bespreek dit met klanten. Overweeg een reductietarief voor klanten die 's morgens vroeg willen beginnen. Dit voorkomt ook te hoge drogestofgehalten en dus broei in de kuil.

8. Onkruidbestrijding.

Controleer de weilanden tijdig op onkruiden en overleg met de veehouder welke bestrijding het best is uit te voeren

9. Evalueer het werk

Neem in de winter de tijd om het inkuilresultaat te bespreken, liefst met de uitslag van het kuilonderzoek erbij. Vraag vooral waar verbeteringen mogelijk zijn. Dit geldt ook voor veel andere onderwerpen. Bespreken is beter dan oplossen achteraf; weet van elkaar wat je wilt.

10. Zorg voor kennis

Voor de ruwvoerteelt heeft de veehouder feitelijk alleen de loonwerker als specialist en adviseur. Zorg daarom dat u kennis hebt en ook echt kunt adviseren. Daarmee kunt u het verschil maken.

een kwart van de benodigde hoeveelheid extra voer binnen. Als je weet dat inkuilverliezen vooral ontstaan door onvoldoende vastrijden en te droge kuilen zie je waar de oplossing ligt. Er moet ruimte komen om langer en beter vast te rijden en het proces moet beter worden afgestemd. Natuurlijk is het de opdrachtgever die hier bepalend is. Die belt te laat, maait te vroeg, schudt te veel of wil te weinig betalen, maar daar ligt de uitdaging. In de loonwerksector is capaciteit genoeg, alleen moet die wel goed worden ingezet. Daar kun je als eigenaar ook mee aan de slag. Je kunt proberen meer afspraken te maken, uit te leggen dat het geld voor extra vastrijden nodig is en ook winst oplevert. In dit artikel de belangrijkste tien tips en adviezen om de voederwinning een positieve impuls te geven. Daarachter nog een aantal andere tips van de adviseurs die hebben bijgedragen om deze top-tien samen te stellen.

Individuele tips

Herman van Schooten, Wageningen UR Livestock Research

1. Pak samen met de veehouder de ruwvoerteelt planmatig op. In de komende tijd is het essentieel om zoveel mogelijk gras van eigen land te halen. Investeer daarom in meten en wegen. Dat geeft op termijn vanzelf verbetering, want dat laat zien dat er verschillen zijn. Daar kunt u dan aan werken.
2. Melkcontrole is heel normaal. Bied als loonwerker de graslandcontrole aan.
3. Kies in grondruilgebieden (lager organische-stofgehalte) of bij lagere bodemvruchtbaarheid voor gras met (rode) klaver of denk daarover na. Let bij het zaaien op zaaidiepte en ontmenging in de zaaibak.
4. Bemest als het gewas het nodig heeft. In het voorjaar heeft (dierlijke) mest rijden vooral zin als het gras 'honger' heeft. Dat is als de bodemtemperatuur voldoende hoog is; de wortels worden dan wit. Controleer dat eens. Het laat direct zien dat u kennis heeft.
5. Let op de instelling van machines. Maai altijd zodanig dat een stoppel van minimaal zes centimeter overblijft in verband met snelle hergroei. Let ook op de afstelling van schudder en hark. Ruw as in de kuil is vaak gevolg van een verkeerde afstelling. Kijk achterom bij een stilstaande machine en stap even uit om te meten en te kijken. Grond hoort in de wei te blijven, niet in de kuil.
6. Kuil hol in in plaats van bol. De helft van de sleufsilo's zit langs de zijkant niet vast. Als dat gebeurt, heeft wanden zetten ook geen zin.

Paul Ferket, Reesink Technische Handel

1. De samenwerking tussen opdrachtgever en loonwerker is niet meer vanzelfsprekend. De huidige jonge ondernemer wil zich profileren en neemt vlot afscheid van de historische samenwerking. Het vraagt grote creativiteit van de loonwerker, maar bereid u er maar op voor: misschien moet u zelf ook wel een verandering inzetten!
2. Nodig als loonbedrijf de veehouders uit en laat ze in de winterperiode met het loonbedrijf kennismaken. Laat merken dat u meer in huis heeft dan alleen chauffeurs die trekker kunnen rijden langs een draadje. Word adviseur op laarzen, daaraan is in dit stadium behoefte.
3. Wordt u als loonwerker door de veeboer benaderd om bepaalde nieuwe werkzaamheden te gaan doen (bijvoorbeeld sojateelt), betrek de boer dan bij de nieuwe werkzaamheden. Voor beiden is het een interessant leerproces en geeft het betrokkenheid tot de volgende opdracht.
4. Maak tarieven inzichtelijk, stap van hectaretarieven naar uurtarieven waar dat is gewenst of vereist. Dat geeft vaak de mogelijkheid om net wat extra aandacht aan het werk te besteden. Het doet ook recht aan het werk.

Rob van de Lindeloof, Agrifirm

1. Vernieuw grasland tijdig: wissel af met maïs: je kunt dan prima kweek en straatgras bestrijden, zodat het grasland langer meegaat.
2. Werk met homogene mest en bekende gehalten. Dan weet je ook wat je bemest en kun je de gift afstemmen op de behoefte.
3. Investeer in deskundig personeel. Voorkom dat het uw medewerkers alleen om de snelheid gaat. Laat ook bij hen kwaliteit vooropstaan en zorg dat ze die boodschap vertellen aan de opdrachtgever.
4. Gebruik eventueel toevoegmiddelen tegen broei en schimmels. Zeker bij moeilijke omstandigheden zorgt dit voor een betere kwaliteit. Dat kan financieel altijd uit.
5. Vooral bij de eerste snede komt het erop aan. Zorg juist in die periode voor voldoende flexibele arbeid die op afroep beschikbaar is. Zeker bij dreigend weer kan dat vertrouwen geven bij de klant.

Wim Boudeling, Dow AgroSciences

Gras heeft een hogere voederwaarde dan onkruid

"In opdracht van Dow AgroSciences heeft BLGG vers gras en onkruiden geanalyseerd op de voederwaarde. Onkruid is in dit geval een mengsel van paardenbloem, zuring en muur. Onkruid en gras komen uit hetzelfde perceel weiland. We hebben dit laten doen in 2010 en 2012. We zien dat er in gras gemiddeld 24 procent meer energie (VEM) zit dan in onkruiden. In vers gras zit verder 43 procent meer darmverteerbaar eiwit (DVE). Ook zit er in gras 31 procent meer droge stof dan in onkruid. Dit betekent dat bij onkruid de voederwaarde van het weiland slechter wordt. Deze slechtere voederwaarde zal de melkproductie, de voerefficiëntie en de conditie van de koe negatief beïnvloeden. Verder zien we dat in onkruiden 58 procent minder structuurwaarde zit. Structuur is belangrijk voor de pensprikkeling van de koe. Op veel bedrijven is de hoeveelheid ruwvoer aan de krappe kant en dan is het zeker belangrijk om voldoende structuur en voederwaarde in het rantsoen te behouden."

Voederwaardevergelijking tussen onkruid en vers gras (door BLGG in opdracht van Dow AgroSciences). Gemiddelde uitkomst van analyse in 2010 en 2012.

	Onkruid	Vers gras	Verskil
VEM (voederwaarde)	775	962	24%
DVE (darmverteerbaar eiwit)	63	90	43%
Structuurwaarde	1,2	1,9	58%
Droge stof	101	133	31%

Een hogere drogestofopbrengst in weiland door onkruidbestrijding
In 2010 en 2012 heeft Dow AgroSciences opbrengstbepalingen laten doen om te zien wat het effect van onkruidbestrijding op de drogestofopbrengst van het weiland is. In 2010 werd in de objecten waar een onkruidbestrijding was uitgevoerd een meeropbrengst van 26 procent droge stof gemeten. In 2012 werd in de objecten waar onkruidbestrijding was uitgevoerd een 23 procent hogere drogestofopbrengst gemeten. De boodschap is duidelijk: onkruid verhindert de productie van het gras. Natuurlijk hangt de opbrengstderving door onkruiden af van de hoeveelheid onkruid op het perceel. Geregeld een onkruidbestrijding uitvoeren, is belangrijk, omdat het op steeds meer bedrijven noodzakelijk is om zo veel mogelijk ruwvoer op eigen grond te produceren.

Tip van Herman van Schoten

Een drone aanschaffen

Denk als loonwerker eens aan andere diensten voor de melkveehouder. Afwisselend maaien en weiden vraagt van boer en loonwerker extra flexibiliteit. Probeer daarin mee te denken. Verder kunt u misschien denken aan speciale diensten bij beweiden (koeien ophalen, wegbrengen, weideslepen et cetera). En ook bij beweiden zijn boeren op zoek naar opbrengstschattingen. Zo zou een loonwerker voor zijn klanten kunnen investeren in meetapparatuur of in een soort drone en de cijfers per perceel dan (als dienst) kunnen doorsluizen naar de melkveehouder, bijvoorbeeld wekelijks.

Jos Groot Koerkamp, Limagrain

1. Werk aan de kwaliteit van het ruwvoer. Met de VEM-opbrengst van maïs en gras kunnen de veehouders melken. Bepaal in overleg de juiste kwaliteit van gras en maïs om zo hoogwaardig ruwvoer te kunnen waarborgen voor de teler. Een tool kan zijn het LG Animal Nutrition-lab, dat tijdens de oogst de kwaliteit kan meten. Vraag dat er eens bij.
2. Inkuilmanagement: overleg samen met de veehouder over de kwaliteit en het drogestofpercentage dat hij wil. Let op dat de droogtijd niet te lang wordt. Dit gebeurt in Nederland te vaak.
3. Kijk bij graslandvernieuwing naar een goede grondbewerking. Egaliseer de grond waar nodig. Een goede en vlakke bodem is de basis voor een goede teelt.